

רבי יהודה אומר: אם ירדו הגשמים קודם חצות היום, שהוא זמן הסעודה — לא ישלימו תעניתם. כיון שירדו קודם זמן הסעודה, אין ניכר עדיין שחלה עליהם התענית, שהרי מה שלא אכלו עד עתה, היינו משום שלא הגיע הזמן הרגיל לאכילה.

אבל אם ירדו הגשמים לאחר חצות היום, שכבר ניכר שחלה עליהם התענית, שהרי לא אכלו את הסעודה הקבועה בחצות היום⁽¹⁵¹⁰⁾ — ישלימו תעניתם.

רבי יוסי אומר: אם ירדו גשמים קודם תשע שעות ביום — לא ישלימו תעניתם. כי יש בני אדם, כגון בני מלכים, שאינם סועדים סעודתם עד תשע שעות. כי הם ישנים עד שלש שעות ביום על מיטתם. ולאחר מכן, כשקמים ממיטתם, שוהין שש שעות — ואז סועדים. והיות וכך, עד תשע שעות עדיין לא ניכר שחלה התענית.

אבל אם ירדו הגשמים לאחר תשע שעות, שאז כבר עבר זמן סעודה של כל העולם, ואפילו של בני מלכים, וניכר לכל שחלה התענית — ישלימו תעניתם.

שכן מצינו באחאב מלך ישראל⁽¹⁵¹¹⁾,

"הנצנים נראו בארץ", דהיינו, כשאותן שני ניסוכין, הדומים לניצנים, שכפי שהניצנים באים רק משנה לשנה, כך הניסוכין באים רק אחת לשנה, בחג הסוכות, נראו בארץ.

"עת הזמיר הגיע", דהיינו, זמירות החג —

אז "קול התור", קולו של המלאך הדומה לשור [כפי שאמרנו לעיל, שאותו מלאך דומה לעגל. ותרגום של שור הוא "תורא"], נשמע בארצנו. שהוא אומר לתהום העליון: "חשור מימך", ולתהום התחתון: "אבע מימך"⁽¹⁵⁰⁹⁾.

שנינו במשנתנו: היו מתעניין וירדו גשמים קודם הנץ החמה כו'.

תנו רבנן: היו מתעניין, וירדו להם גשמים ביום תעניתם,

אם ירדו הגשמים קודם הנץ החמה — לא ישלימו הצבור את תעניתם. שהרי ירדו הגשמים לפני שחלה עליהם התענית כלל [כי התענית מתחילה רק מזמן הנץ החמה].

אבל אם ירדו הגשמים לאחר הנץ החמה, שכבר חלה עליהם התענית, אפילו רק במקצת — ישלימו תעניתם. דברי רבי מאיר.

וכיון שכך, כולם לא ישלימו תעניתם אם ירדו גשמים קודם חצות. ואין זה תימה שבגלל זמן תלמידי חכמים — לא תחול תענית על כולם, שהרי גדולה מזו אמר רבי יוסי בסמוך, שאם ירדו גשמים קודם תשע שעות ביום — לא ישלימו כל הציבור תעניתם, הואיל ולא חלה עדיין על בני מלכים, וכפי שהגמרא מביאה ראייה מאחאב מלך ישראל.

1511. כך היה המעשה [מובא במלכים א', פרק

1509. עוד כתב רש"י לשון אחר: כמשמעו. הנצנים נראו והזמיר הגיע בשעה שקול התור נשמע. עיין שם.

1510. כך פירש רש"י. והקשה הגבורת ארי, הרי הגמרא במסכת פסחים [יב א] אומרת, שזמן הסעודה לכל — בשעה רביעית!

ותירץ, שהיות וזמן הסעודה של תלמידי חכמים — בשעה שישית [כפי שהגמרא אומרת שם], לא חלה התענית עדיין על תלמידי חכמים.